

Robotisering og jobber

Robotisering tar jobber, men på lengre sikt er økende ulikhet den største trusselen mot sysselsettingen.

De siste par årene har det vært mye oppmerksomhet om ny teknologi som trussel mot fremtidens jobber. Og det er nok av bekymringsfulle oppslag, som da Rune Bjerke for en drøy måned siden varslet at halvparten av jobbene i DNB kunne bli borte i løpet av de neste fem årene.

Bekymringen er selvfølgelig ikke særnorsk. Financial Times skrev i desember i fjor om hvordan utviklingen av 3D-printere truer bedrifter som driver med deleproduksjon, og at førerløse biler vil kollidere så lite at bilforsikringsbransjen rammes. Færre ulykker er selvfølgelig positivt, men eksempelet illustrerer likevel omfattende jobb-virkninger.

Bekymringen forsterkes av svak sysselsettingsutvikling hjemme og ute. I Norge har sysselsettingsandelen for aldersgruppen 15-74 ifølge Statistisk sentralbyrå falt med drøyt tre prosentpoeng de siste ti år, riktig nok fra et høyt nivå i 2007.

Mange økonomer trekker frem at ny teknologi alltid har tatt jobber, og at dette ikke er et problem. Tvert om fører ny teknologi til økende produktivitet og velstand, samtidig som nye jobber kommer i andre sektorer. Og økonomene har historien på sin side - siden den industrielle revolusjon har det ikke vært noen klar tendens til at teknologisk fremgang fører til færre jobber.

Men likevel er det vanskelig å avvise den bekymring som er. En grunn er at den teknologiske utviklingen på mange områder kan se ut til å gå raskere enn før. Det vil i så fall føre til at flere må regne med å miste jobben fremover, noe som særlig er dårlig nytt for den eldste halvdel av arbeidsstyrken, som har større vansker med å finne ny jobb etter et jobbtap.

Hovedproblemet er likevel at det kommer færre nye jobber til erstatning for dem som blir borte. Årsaken er ikke at robotisering har ført til for lite behov for menneskelig arbeidskraft. Både i offentlig og privat sektor ville det vært stort behov for menneskelig

Mange økonomer trekker frem at ny teknologi alltid har tatt jobber, og at dette ikke er et problem. Tvert om fører ny teknologi til økende produktivitet og velstand, samtidig som nye jobber kommer i andre sektorer. Her tester forskere en menneskelignende robot i Frankrike. Foto: Regis Duvignau/Reuters/NTB scanpix

Økonomi Steinar Holden

arbeidskraft, såfremt det var penger til å betale for de goder og tjenester som ønskes.

Liten tilgang på nye jobber henger sammen med lav samlet etterspørsel. De siste ti årene har globalisering, svakere fagforeninger og teknologisk utvikling ført til en betydelig nedgang i

arbeidstagerne andel av verdiskapningen i de rike landene i verden. Kapitaleiens andel har økt tilsvarende, men likevel har investeringsandelen i økonomien falt.

Kapitaleierne har fått økte inntekter, men de bruker ikke inntektene til tilsvarende økning i investeringene.

En årsak er at dagens vekstnæringer innen informasjonsteknologi og tjenesteyting har lavere investeringsbehov enn gårdsdagens vekstnæringer i industrien. I tillegg kommer at de investeringer som foretas, i økende grad skjer i fremvoksende økonomier, slik at de ikke bidrar til vekst i de rike landene.

Den svake utviklingen i investeringene er en viktig årsak til at samlet etterspørsel blir lav, noe som igjen fører til svak vekst i produksjon og sysselsetting. Nedgangen i lønnsandelen begrenser veksten i husholdningenes inntekter, og dermed blir det for liten konsumvekst til å kompensere for nedgangen i investeringsandelen.

Økende inntektsulikhet fører også til lavere forbruk, fordi de aller rikeste sparer en større del av sin inntekt.

Den svake investeringsutvik-

lingen er i noen grad selvforsterkende, fordi den svake produktjonsveksten fører til mindre behov for investeringer i ny produksjonskapital, og fordi det innebærer økt usikkerhet som ytterligere demper investeringene.

Det viktigste virkemiddelet for å motvirke den negative spiralen er sentralbankenes rentesetting. Etter finanskrisen i 2008-09 har sentralbanker i den vestlige verden senket renten til nær eller under null, for å motvirke nedgangen i økonomien. Det har bidratt til vekst i mange land, og dempet nedgangen i andre, men ikke vært nok til å sikre en god utvikling i sysselsettingen. Og nå er pengepolitikken kommet til veis ende, i de fleste land er det lite eller intet å oppnå ved ytterligere rentesenkning.

For å oppnå økt vekst i produksjon og sysselsetting er det viktig at samlet etterspørsel øker. I mange land er det behov for betydelig økning i offentlige investeringer, blant annet i offentlig infrastruktur. Det krever økte offentlige skatteinntekter, noe som er vanskelig å få til på grunn av skattekonkurranse mellom land og multina-

Økende inntektsulikhet fører også til lavere forbruk, fordi de aller rikeste sparer en større del av sin inntekt

sjonale selskaper som er dyktige til å minimere sine skattebetalinger.

Enda viktigere er det likevel at inntektene fra verdiskapningen blir fordelt bredere, slik at mer av inntektene brukes av vanlige folk, til konsum og investering.

Steinar Holden, professor ved Økonomisk institutt, Universitetet i Oslo

Mer debatt s. 28-29 →

Det blir galt om vi bare tar med halve regnestykket når vi påstår at skogen skal gjøre transportsektoren klimanøytral

Stein B. Jensen, dr.ing., og Anders Elverhøi, professor, UiO: Energi

Gjestekommentar
- økonomi

Roger Bjørnstad

Hilde C. Bjørnland

Kari Due-Andresen

Øystein Dørum

Steinar Holden

Steinar Juel

Per Richard Johansen

Debattansvarlig: Vidar Ivarsen Telefon: 22 00 10 59 Sentralbord: 22 00 10 00 Epost: debatt@dn.no Telefaks: 22 00 11 10

Hovedinnlegg/kronikk: Maks 4500 tegn inklusive mellomrom Underinnlegg/replikk: Maks 1500 tegn (ca. 250 ord) Legg ved portrettfoto.

Alt stoff som leveres til Dagens Næringsliv, må produseres i henhold til Vær varsom-plakaten. Dagens Næringsliv betinger seg retten til å lagre og utgi alt stoff i avisen i elektronisk form, også gjennom samarbeidspartnere. Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innsendte manuskripter. Debattinnlegg honoreres ikke.